

صدور انقلاب

علی فلاح‌نژاد، سیاست صدور انقلاب اسلامی، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۴، ۱۹۱ ص، ۱۲۰۰ تومان

موضوع صدور انقلاب از جمله مضماینی است که بیشتر در حاشیه پرداختن به تاریخچه انقلاب و به وبزه مراحل نخست آن در سال‌های آخر دهه ۱۳۵۰ و چند سال اول دهه ۱۳۶۰ از آن سخن به میان می‌آید. موضوعی تاریخی که اینک نیز با گذشت دو دهه از فراز و فروز آن جا دارد به نحوی مناسب موضوع یک پژوهش و بررسی تاریخی قرار گیرد. انتشار سیاست صدور انقلاب اسلامی از سوی مرکز اسناد انقلاب اسلامی در چارچوب «طرح تدوین تاریخ انقلاب اسلامی» که یکی از اهداف این مؤسسه را نیز تشکیل می‌دهد، تأکیدی است بر این وجه تاریخی و تاریخی شدن بحث.

در «بیش درآمد» این کتاب، که مروری سریع و گذرا بر جایگاه سیاست خارجی در جهان‌بینی اسلامی را تشکیل می‌دهد تصریح شده است که «تنظیم مبانی سیاست خارجی اسلام امری است مستقل از سایر تنظیمات و تقسیماتی که از منابع مختلف و معتبر اسلامی همچون قرآن، سنت و دیگر منابع اسلامی قابل استخراج و استنباط می‌باشد» و در ادامه نیز می‌خوانیم که «... تنظیم مبانی در ماهیت یک

امر نظری و انتزاعی است و درک واقعیات مقاطعه زمانی در شکل‌گیری و اصالت وجودی آنها هیچ نقشی ایقا نمی‌کنند.» (ص ۱۷) این ویژگی یعنی «نظری و انتزاعی» بودن امر سیاست خارجی در اسلام از آنجا ناشی می‌شود که «از دیدگاه فقهی، بحث سیاست خارجی در زیر مجموعه احکام قرار دارد و دارای قواعد الزام آور حقوقی است.» (ص ۱۷) و با توجه به یک چنین قواعدی سیاست خارجی اسلامی جز با مبنا قرار دادن مواردی چون «... آرمان نهایی اسلام در مورد رابطه و مناسبات انسانی [تا] رسیدن به امت واحد بشری تحت حاکمیت قانون واحد الهی...» نمی‌تواند صورت تحقق به خود گیرد.

همان‌گونه که در گفتار دوم کتاب تحت عنوان «جنگ آزادی‌بخش» نیز با استناد به آیات متعدد بیان شده است جنگ‌هایی از این دست از مهم‌ترین ابزارهایی می‌باشند که برای وصول به این هدف تعریف شده‌اند. از آنجایی که «... حق هر انسانی است که از سلطه و نفوذ و اسارت قدرت‌های تحمیلی آزاد شود و از ستم رهایی یابد [و] هر نوع کمک به جنبش‌ها و حرکت‌های رهایی بخش، نوعی همکاری ارزشمند برای برخورداری از حقوق انسانی ... تلقی شده و بنابراین «... حمایت از نهضت‌های رهایی بخش را نمی‌توان مداخله در امور داخلی کشور دیگر به حساب آورد...» به ویژه آنکه «... مسائل انسانی به ویژه آنچه که مربوط به وظایف بشری است خارج از قلمرو مسائل اختصاصی است» (ص ۳۲)

ولی از آنجایی که سیاست خارجی اسلامی در کنار این اصول، اصول دیگری نیز چون «اصل حفظ دارالسلام» را نیز شامل می‌شود (চস ۱۸-۱۹)، راههای رسیدن به این اهداف با ملاحظات دیگری نیز توأم می‌شود که اگر چه نمی‌تواند به تغییر بن و اساس بایدها و نبایدها منجر گردد ولی در عمل انعطاف پیشتری بدان می‌بخشد.

با پیش‌آمد انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، ایران که تا پیش از آن دگرگونی سعی داشت بر اساس معیارهای ابتدایی و پیش پا افتاده‌ای چون آنکه «... تنها باید در قبال ملت ایران احساس مسئولیت نمود...» امور خود را پیش ببرد و بر این اعتقاد بود که «... تمام محورهای توسعه و رشد باید صرفاً منافع ملت ایران را در برگیرد و ایرانیت محور اصلی پیشرفت تلقی ...» شود (ص ۴۸) به نگاه خود را عرصه برآمدن نیرویی یافت که بنابر ماهیت انقلابی و اسلامی‌اش جز «... ایجاد یک امت به هم پیوسته و واحد بشری...» هدف نهایی دیگری نمی‌توانست در پیش داشته باشد. به ویژه آنکه اسلامی دینی جهانی بود که «... هرگز به قوم و ملت خاصی نیندیشید و نجات و سعادت و رستگاری همه ملل جهان را در سر لوحة برنامه‌ها و اهداف خویش...» داشت. (ص ۲۴) این دگرگونی هم از لحاظ نظری وجه بیانی صریح و مشخص یافت و هم از نظر عملی.

از لحاظ نظری - جدای از گفتار رادیکال رهبران انقلاب - مهم‌ترین سندی که می‌توان از آن یاد کرد قانون اساسی جمهوری اسلامی است که در آن با توجه به «... محتواهی انقلاب اسلامی ایران که

حرکتی برای بیروزی مستضعفین بر مستکبرین بود...» فراهم آوردن «... زمینه تداوم این انقلاب ... در داخل و خارج کشور... به ویژه در گسترش روابط بین‌المللی با دیگر جنبش‌های اسلامی و مردمی ... و استمرار مبارزه در نجات ملل محروم و تحت ستم در تمامی جهان ...» گوشزد شده بود (صص ۵۹-۶۰) نیروهای نظامی کشور نیز ملزم شدند که نه فقط در «حفظ و حراست از مرزها بلکه با رسالت مکتبی یعنی جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان را نیز عهده‌دار...» باشند.

(ص ۶۰)

برای تحقق عملی این دیدگاه نیز از همان مراحل نخست انقلاب اقداماتی به عمل آمد که در فصل سوم کتاب - «ابزارهای صدور انقلاب اسلامی» - مورد بررسی قرار گرفته است. اگر چه انتخاب دو عنوان کلی «ابزار فرهنگی» و «ابزارهای اقتصادی» برای تعریف تمامی اقداماتِ ماضی و جاری در این زمینه دقیق و گویا نیست - مثلاً حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش را به سختی می‌توان در بخش «ابزارهای اقتصادی» جای داد - ولی در مجموع در این بخش بسیاری از عناصر و مفاهیم ذیربطری در این مقوله مورد توجه بوده‌اند. (صص ۷۵-۱۰۹)

فصل چهارم کتاب به توضیح «سیر تاریخی صدور انقلاب اسلامی» اختصاص دارد و سه دوره مشخصی که به نظر نویسنده این تجربه پشت سر داشته است. مرحله اول از بهمن ۱۳۵۷ تا آبان ۱۳۵۸ به طول انجامید. دوره نخست وزیری مهندس بازرگان که دوره گذار از «ائتلاف با غرب» به نوعی عدم تعهد در سیاست خارجی توصیف شده است. در این دوره که ظاهراً از تجربه دکتر مصدق و سیاست «موازنۀ منفی» او مؤثر است به نوشته کتاب سیاست صدور انقلاب اسلامی مهندس بازرگان «... اولویت را به ایران» می‌دهد در حالی که امام اولویت را به «اسلام» می‌داد...» و در توضیح بیشتر آمده است «... به گفته خود بازرگان هدف انتخاذی دولت موقت خدمت به ایران از طریق اسلام بود» در حالی که امام خمینی برای انقلاب و برای رسالت خود «خدمت به اسلام از طریق ایران» را اختیار کرده بود و این تفاوت ژرف هنگام بروز گروگانگیری به بارزترین شکل نمایان شد...» (ص ۱۲۰)

ماجرای اشغال سفارت آمریکا در آبان ۱۳۵۸، آنچه را که از چندی پیش به صورت سیاست صدور انقلاب توسط نیروهای انقلابی و در مخالفت با خطمشی دولت موقت آغاز شده بود، جنبه‌ای آشکار و غالب بخشید: «دوران طلایی سیاست 'صدر انقلاب' با تسخیر سفارت آمریکا به وسیله دانشجویان پیرو خط امام ... آغاز و تا پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ادامه یافت» (ص ۱۲۵)

در این دوره که اصولاً تمايلی به بررسی آن وجود ندارد و در این کتاب نیز به نحوی بسیار گذرا بدان اشاره شده است در حالی که پیش آمد حمله نظامی عراق به ایران «... فرصت مناسبی را برای طرح یک سری شعارها در راستای صدور انقلاب و تداوم بخشیدن به آن در خارج از مرزهای ملی

فراهم ساخت [و] شعار 'راه قدس از کربلا می‌گذرد' جلوه و مثال بارز آن بود (ص ۱۲۷)، با انتصاب میرحسین موسوی به وزارت خارجه در اواسط تابستان ۱۳۶۰ مجموعه اقداماتی برای «... تشکیل یک 'جبهه اسلامی' در سطح بین‌المللی...» نیز آغاز شد. «تشکیل 'شورای انقلاب' اسلامی به عنوان سازمانی حامی 'جنپیش‌های آزادی‌بخش' ...» [که] ... گروه‌هایی از قبیل 'مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق'، 'حرکت انقلاب اسلامی شبه جزیره عربستان'، 'جبهه اسلامی برای آزادی' بحرین و یک گروه آزادی-بخش برای سوریه و لیبی را شامل می‌شد...» نیز در زمرة این اقدامات بود (ص ۱۲۷).

این دوره نیز در اواسط دهه ۱۳۶۰ به پایان آمد یعنی از «... اواسط جنگ عراق علیه ایران [که] گفتار امت محور به تدریج و تحت تأثیر مشکلات داخلی متاثر از فشارهای بین‌المللی به گفتمانی مرکز محور با تأکید بر ضرورت دفاع از تمامیت ارضی و حفظ ام‌القرای شیعه تبدیل شد.» (ص ۱۲۸).

نظریه ام‌القرا که پیشتر در گفتار سوم کتاب نیز مورد بحث قرار گرفته بود، به نوشته سیاست صدور انقلاب اسلامی «... نقطه عطفی در فرایند اصلاح نگرش در حوزه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از ایده‌الیسم به رئالیسم محسوب می‌گردد...» خاستگاه این نظریه «مکتب واقع‌گرایی» عنوان شده که در آن تأکید «... بر ضروریات، نیازها، مشکلات و معضلات داخلی سیستم بوده، هدف آن نیز برطرف ساختن این معضلات بود...» (ص ۶۹)

در توضیع بیشتر زمینه‌های شکل‌گیری طرح اندیشه ام‌القرا چنین آمده است: «... رهیافت بعد از جنگ دولت جمهوری اسلامی بر این مبنای بود که اگر ما بتوانیم کشوری پیشرو و توسعه یافته با حفظ معنویت انقلابی و ارزش‌های اسلامی به جامعه جهانی ارائه دهیم، رغبت و توجهی که دیگر کشورهای اسلامی و جهان سومی ... برای تقلید از این کشور نمونه خواهندداشت به معنی واقعی صدور انقلاب اسلامی است» (صص ۶۹-۷۰). که در واقع بیان فقهی و علمایی تز «مشک آن است که خود ببود نه آنکه عطار بگوید» مهندس بازارگان بود. دیدگاهی که مهندس بازارگان در همان مراحل نخست انقلاب، نه در مخالفت با اصل «صدر انقلاب» که در رویارویی با روش‌های مطرح شده از سوی گروه‌های تندر و در این زمینه بیان کرد (صص ۱۲۱-۱۲۲) و به قول امروزی‌ها «هزینه» آن را نیز پرداخت.

به هر حال بنا به دلایلی که در فصل پنجم این کتاب - «عوامل بازدارنده صدور انقلاب اسلامی» - بدان‌ها اشاره شده است «... گفتمان بسط محور در حوزه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران جای خود را به گفتمان حفظ محور و دفاع از کیان ام‌القرا داد...» (ص ۱۳۸) که ویژگی‌های آن در دو دوره ریاست جمهوری آقایان علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی و سید محمد خاتمی نیز در بخشی از سیاست صدور انقلاب اسلامی مورد بحث قرار گرفته است. (صص ۱۳۰-۱۳۸)

عوامل بازدارنده صدور انقلاب اسلامی تحت دو گفتار کلی «عوامل داخلی» و «عوامل بین‌المللی» تقسیم شده و بدون آنکه برای تعیین اهمیت و کارآیی هر یک تلاشی به عمل آید معرفی شده‌اند. در بخش عوامل داخلی به سه موضوع اشاره شده است؛ بروز مجموعه‌ای از اختلافات داخلی سیاسی در مراحل نخست انقلاب، دشواری‌های حاصل از جنگ که به ویژه از لحاظ آسیب رساندن به ساختارهای اقتصادی کشور «... استراتژی مواجهه جویانه صدور انقلاب...» را از حیز انتفاع انداخت و راه را بر اتخاذ یک «استراتژی دفاعی» هموار کرد (ص ۱۴۴) و بالاخره «عامل ژئوپلیتیکی» که اشاره‌ای است به «مسئله پیجیده و بفرنج قومیت‌ها و مخالفین داخلی انقلاب اسلامی که بعضاً در کشورهای همسایه اردو زده‌اند و به عنوان اهرم فشار در دستان آنها علیه جمهوری اسلامی ایران ایفای نقش می‌نمایند...» (ص ۱۴۲) عاملی که اگر مرحوم مهندس بازرگان در قید حیات بودند احتمالاً از آن تحت تمثیلاتی جون «کلوخ انداز را پاسخ سنگ است» یاد می‌کردند.

در بخش «عوامل بین‌المللی» بازدارنده صدور انقلاب اسلامی که در قیاس با سه صفحه مطلب

مریبوط به عوامل داخلی آن (صفحه ۱۴۱-۱۴۳) بخشی بالنسبه مبسوط و مفصل است، مجموعه‌ای از عوامل مختلف - و باز هم بدون تلاشی برای تعیین اهمیت و میزان مؤثر واقع شدن هر یک - مورد اشاره قرار گرفته است.

پژوهشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

برخی از این عوامل بازدارنده به واقعیت‌های بین‌المللی و وضعیت حاکم بر نظام جهانی برمی‌گشت مانند حاکمیت سیستم دولت ملت بر نظام بین‌المللی که به نوشته این کتاب «... به جرأت می‌توان گفت اصلی‌ترین مانع صدور انقلاب اسلامی به دیگر نقاط جهان، به ویژه تداوم و گسترش آن در میان کشورهای اسلامی خاورمیانه...» بود (ص ۱۴۵) و یا «زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوت» در جهان که در چارچوب آن عنصر شیعی حاضر در انقلاب اسلامی ایران و تنافر آن با دیدگاه حاکم بر جهان تشنن و پاره‌ای از دیگر تفاوت‌های اجتماعی و فرهنگی مورد بحث قرار گرفته است. (صص ۱۵۰-۱۴۹)

پاره‌ای از دیگر از عوامل بازدارنده که در این کتاب مورد توجه واقع شده‌اند به مجموعه عواملی مربوط می‌شوند که مشخصاً در واکنش به بروز انقلاب اسلامی و به ویژه تلاش نظام برآمده از آن برای صدور انقلاب شکل گرفتند. در این بخش در کنار جنگ که «...عمده‌ترین و مهم‌ترین مانع صدور، تداوم و گسترش انقلاب اسلامی به ورای مرزهای ملی...» توصیف شده است (ص ۱۵۰) هم از تشکیل یک رشته ائتلاف‌های ضد انقلابی منطقه‌ای چون سورای همکاری خلیج [فارس] یاد شده است (صص ۱۵۴-۱۵۱) و هم سیاست‌های خصم‌هایی که برخی از قدرت‌های بزرگ جهانی مانند ایالات متحده و اتحاد شوروی در قبال انقلاب ایران اتخاذ کردند (صص ۱۶۲-۱۵۴). همانگونه که در نتیجه‌گیری این کتاب نیز بیان شده است «... تجزیه و تحلیل سیاست یک واحد اسلامی همچون ایران در باب صدور انقلاب به خاطر وجود متغیرهای فراوان و پیچیدگی‌های خاص دنیای متتحول شده دهه‌های ۸۰ و ۹۰ قرن بیستم از پیچیدگی خاصی برخوردار است...» به ویژه آنکه بروز گاه به گاه «... تعارضات در سیاست‌های اعلانی و اعمالی جمهوری اسلامی ایران در برده‌هایی از زمان نیز بر پیچیدگی فوق‌الذکر افزوده ...» باشد (ص ۱۶۶)

صدقی حی و حاضر این «پیچیدگی خاص» را که شاید با تعابیری چون «وجود یک تضاد و تعارض نهادینه» نیز بتوان از آن یاد کرد، در نتیجه‌گیری این کتاب مشهود است: جایی که نویسنده پس از مروری کوتاه بر مراحل مختلف تجربه صدور انقلاب به این نتیجه می‌رسد که «... بحث صدور انقلاب - اگر هم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران جایگاهی داشته باشد - مطمئناً در سلسله مراتب و اولویت‌بندی اهداف سیاست خارجی کشور در رتبه بالا نیست ...» (ص ۱۶۷)

اگر جه این نتیجه‌گیری در زمان اتمام این کتاب - ظاهراً اندک زمانی بعد از روی کار آمدن ریاست جمهوری جدید ایران - می‌توانست نتیجه‌گیری دور از واقعی نباشد ولی «پیچیدگی خاص» ایران معاصر و تحولات سیاسی کشور در یک سال اخیر مبین آن است که در حال حاضر نه فقط بحث صدور انقلاب در سیاست خارجی جمهوری اسلامی جایگاهی دارد، بلکه به نظر می‌آید در اولویت‌بندی اهداف سیاست خارجی کشور از رتبه پایینی هم برخوردار نباشد. ناتوانی آمریکا و متحدان غربی‌اش در مهار

بحران عراق، تشدید دامنه رویارویی‌ها در فلسطین و طلوع ستاره اقبال جنبش شیعیان لبنان ... هر یک از امکانات سیاسی و سوسه‌انگیزی حکایت دارند که می‌تواند زمینه‌ساز نوعی رجعت به اصل و اول نیز باشد؛ اصل و اولی که احتمالاً بسیاری از ناظران امر و تحلیل‌گران بر این اعتقاد بودند که به تاریخ پیوسته و از آن رو جا دارد که در چارچوب یک پژوهش تاریخی نیز بدان پرداخته شود.

سیاست صدور انقلاب اسلامی با آنکه در مجموع رساله‌ای نسبتاً کوتاه و مختصر است و از نقطه نظر داوری سیاسی نیز نگرش همدلانه‌ای با کل موضوع دارد، ولی از آنجایی که بر بسیاری از مضامین و عواملی که باید در یک چنین بحثی مورد توجه قرار گیرند، اشتمال دارد، بررسی مفیدی است. اگر چه پاره‌ای از دیگر مباحث ذیربیط را مورد توجه قرار نمی‌دهد مانند ارائه نوعی ترازنامه، یک ارزیابی اولیه و مقدماتی از «هزینه - فایده» این خط مشی در قیاس با برخی از دیگر گزینه‌های سیاسی که ایران می-توانست در این بیست و چند سال اتخاذ کند ولی همان گونه که اشاره شد از مضامین و مباحثی که چارچوب کلی این خط مشی را تشکیل می‌دهند، تصویر جامعی به دست می‌دهد.

از نظر نگارنده برای بازتر شدن بحث و تزدیک شدن به یک ارزیابی اساسی از این مقوله از پاره‌ای از مضامین و مباحث مطرح شده در این کتاب نیز می‌توان بهره برد؛ نکاتی که در این بررسی از آنها تحت عنوانی چون واقعیت‌های بین‌الملل و وضعیت عینی حاکم بر نظام جهانی نیز یاد شده است. اینکه چه ما پیسندیم و یا نپیسندیم جهانِ معاصر بر اساس نظام دولت - ملت‌ها حرکت می‌کند و همین جهان نیز از لحاظ فرهنگی و اجتماعی به حوزه‌هایی به کلی متفاوت از هم تقسیم شده‌اند. (صفحه ۱۴۵-۱۴۶ و ۱۴۹-۱۵۰). چه بسا که بر یک چنین اساسی آن بخش از فصل مربوط به مراحل نخست طرح و بحث صدور انقلاب را قابل تأمل و درخور توجه دانست که در توصیف واکنش بخشی از نیروهای سیاسی جامعه در قبال آن، از مخالفت «تکنونکرات‌های میان‌سال و پیری» سخن به میان آورده است که در آن سال‌ها «... شعار بازسازی ملی در قالب هماهنگ با نظام و عرف بین‌المللی، بدون توجه به شرایط انقلابی اولین آمیره...» دیدگاه آنها بود. کسانی که «... مدعی بودند تنها باید در قبال ملت ایران احساس مسئولیت نمود و تمام محورهای توسعه و رشد باید صرفاً منابع ملت ایران را دربر گیرد و ایرانیت محور اصلی پیشرفت تلقی...» شود. (ص ۴۸)

شرکت نشر و پژوهش شیرازه کتاب با همکاری انتشارات
بردیس دانش منتشر کرده است:

کوچ نشینان قشقایی

پیر ابرلینگ، ترجمه فرهاد طبیبی پور

ص. ۳۷۰. ۳۲۰۰ تومان

تاریخچه ارومیه

یادداشت‌هایی از سال‌های جنگ اول جهانی

و آشوب بعد از آن

رحمت‌الله توفیق

ص. ۱۶۰۰ ۱۸۳ تومان

انقلاب و ضد انقلاب

شورش باسم‌چیان، ۱۹۱۷-۱۹۲۳

گلندا فریزر

کاوه بیات

۲۱۸ ص، قیمت ۲۲۰۰ تومان، ۱۳۸۵

ملوک خمسه

قره‌باغ و پنج ملیک ارمنی آن

از فروپاشی صفویه تا جنگ‌های ایران و روس

رافی (هاکوب ملیک هاکویان)، آراد استپانیان

۲۱۴ ص، ۲۳۰۰ تومان ۱۳۸۵

شرکت نشر و پژوهش شیرازه کتاب با همکاری انتشارات
بردیس دانش منتشر کرده است:

نقد اجتماعی پست مدرنیته

بحران‌های هویت

رایرت جی‌دان، صالح نجفی

۱۳۸۵، ۵۰۰ ص، قیمت ۵۲۸ تومان

فساد و دولت

علت‌ها، پیامدها و اصلاح

سوزان رز اکرم، متوجه‌مر صبوری

۱۳۸۵، ۴۵۰ ص، قیمت ۴۵۰ تومان

توتالیتاریسم

هربرت اسپر و دیگران

ترجمه هادی نوری

۱۳۸۵، ۲۴۶ ص، قیمت ۲۵۰ تومان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

هایدگر

جف کالیتر - هاوارد سلینا، ترجمه صالح نجفی

۱۳۸۵، ۱۹۰ تومان

راسل

دیو راینسون - جودی گراوز، ترجمه پونه شریفی

۱۳۸۵، ۱۹۰ تومان

- از تازه‌ترین کتابهای انتشار یافته در داخل و خارج کشور باخبر شوید!
- نقدهای صاحب‌نظران را بر کتابهای جدید بخوانیدا • با اهل قلم آشنا شوید!
- از مسائل نشر ایران اصلاح یابیدا • بهترین کتابها را برای مطالعه خود و نزدیکانتان انتخاب کنیدا • دهها مطلب جالب و خواندنی دیگر بیابیدا
- و با پیوستن به جمع مشترکان مجله جهان کتاب، از تخفیفهای وزیره بهترین ناشران کشور بهره‌مند شوید!

همه چیز درباره کتاب در

جهان کتاب

تهران. صندوق پستی ۱۵۸۷۵-۷۷۶۵ تلفن: ۰۲۱-۴۵۶۲-۶۳۸۵

مطلوب عاتی پارس

خرید و فروش دوره های کامل و صحافی شده نشریات ادواری (قدیم - جدید)

برای مثال:

۱ • سخن	۷ • نگین	۱۳ • هنر و مردم
۲ • یغما	۸ • وحید	۱۴ • آینده
۳ • خوش	۹ • فرهنگ ایران زمین	۱۵ • تماشا
۴ • پیام نوین	۱۰ • راهنمای کتاب	۱۶ • علم و زندگی
۵ • موسیقی	۱۱ • بابا شمل	۱۷ • کتاب هفته
۶ • کلک	۱۲ • بررسیهای تاریخی	۱۸ • خواندنیها

و روزنامه های جامعه، انقلاب اسلامی، کیهان، صبح امروز، نوروز و ...

در ضمن پانصد دوره کامل نشریات ادواری (قدیم و جدید) صحافی شده، به فروش می رسد.

تهران؛ صندوق پستی ۵۱۹۵ - ۱۴۱۵۵

تلفن منزل: ۸۰۳۶۹۷۱   تلفن دفتر: ۶۴۱۸۵۹۳ - ۶۴۹۹۳۳۸

فاکس: ۸۸۸۷۳۸۶   موبایل: ۰۹۱۲-۳۴۹۲۰۸۱   مسئول: حسین تقی

E-mail: hosseintaghavi@hotmail.com

فرم اشتراک

فصلنامه‌فرهنگی و اجتماعی گفتگو مجله‌ای است که از طریق مقالات، نقد و تفسیر اخبار به بررسی و ارزیابی مسائل اجتماعی و فرهنگی ایران و جهان می‌پردازد.
تک‌فروشی و حق اشتراک مهم‌ترین منابع تامین مخارج این نوع نشریات هستند. در صورتی که روش گفتگو را می‌پسندید و ماندگاری آن را برای فرهنگ و جامعه مفید می‌دانید ما را یاری کنید.

شرایط اشتراک (تمام مبالغ زیر شامل هزینه بست نیز می‌شود):
داخل کشور:

- بهای اشتراک سالانه (۶ شماره) داخل کشور چهار هزار تومان است. برای موسسات و کتابخانه‌ها هشت هزار تومان و برای محصلین و دانشجویان سه هزار و دویست تومان.
- بهای اشتراک دوسالانه (۸ شماره) در داخل کشور هشت هزار تومان است. برای موسسات و کتابخانه‌ها شانزده هزار تومان و برای محصلین و دانشجویان شش هزار و چهارصد تومان.
- تک شماره‌های قبلی هر شماره ۱۵۰۰ تومان
- دوره‌های مجلد هر جلد با ۶۰۰۰ تومان

خارج کشور :

- یکساله معادل \$۳۵ آمریکا
- دوسراله معادل \$۶۰ آمریکا
- کتابخانه‌ها معادل \$ ۷۰ آمریکا
- تک شماره‌های قبلی هر شماره ۱۰ آمریکا
- دوره‌های مجلد شده هر جلد ۴۰ آمریکا

متقاضیان می‌توانند وجه اشتراک را نقداً به نماینده مجله بپردازند و رسید دریافت کنند. يا وجه اشتراک را به حساب جاری شماره ۵۶۷۸/۵ بانک ملت شعبه بلوار کشاورز به نام مراد تقی واریز کنند و اصل برگه را با ذکر شناسی دقیق (با قید کدبستی) به نشانی صندوق پستی مجله ارسال کنند.

..... نام و نام خانوادگی: .....
..... نشانی: .....

..... تلفن: ..... شناسی بست الکترونیکی: .....

*: فهرست شماره‌های موجود در پشت همین صفحه درج شده است. متقاضیان می‌توانند با مشخص نمودن شماره‌های درخواستی شان ما را در ارسال آنها هدایت کنند.

سالنامه‌های گفتگو

۱۰ تا ۱

پژوهشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پریال جامع علوم انسانی

قیمت هر مجلد: ۷۰۰۰ تومان